

Sygn. akt I ACa 37/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 kwietnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Bogusław Suter
Sędziowie	:	SA Dariusz Małkiński SO del. Jacek Malinowski (spr.)
Protokolant	:	Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 27 kwietnia 2018 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **Banku S.A. w W.**

przeciwko **P. S.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku zaocznego Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 15 września 2017 r.

sygn. akt I C 159/17

1. zmienia zaskarżony wyrok:

a) w punkcie I i II w ten sposób, że zasądza od pozwanego P. S. na rzecz (...) Bank S.A. w W. kwotę 131.228,39 (sto trzydzieści jeden tysięcy dwieście dwadzieścia osiem 39/100) złotych;

b) w punkcie III w ten sposób, że zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 6.579 (sześć tysięcy pięćset siedemdziesiąt dziewięć) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania;

2. zasądza od pozwanego P. S. na rzecz powoda (...) Bank S.A. w W. kwotę 2.614 (dwa tysiące sześćset czternaście) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

(...)

UZASADNIENIE

Powód (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wniósł o zasądzenie od pozwanego P. S. kwoty 131228,39 zł. W uzasadnieniu żądania powód wskazał, że w dniu 21 lipca 2014 r. zawarł z pozwanym umowę kredytu nr (...). Z uwagi na fakt, że pozwany nie wywiązał się z obowiązku spłaty, powód wypowiedział umowę. Na kwotę dochodzoną pozew składa się kwota:

- 124916,61 zł tytułem należności głównej,
- 5579,00 zł tytułem odsetek umownych za okres korzystania z kapitału w wysokości 8,87 % od dnia 22.08.2016 r. do 31.01.2017 r.;
- 716,23 zł tytułem odsetek za opóźnienie w wysokości 10 % za okres od dnia 22.08.2016r. do dnia 14.02. 2017 r,
- 16,55 zł tytułem opłat i prowizji.

Powód wskazał, że w niniejszym procesie dochodzi części wierzytelności, tj., wierzytelności na dzień sporządzenia pozwu, nie dochodzi dalszych odsetek, zastrzegając możliwość ich dochodzenia odrębnym postępowaniem.

Pozwany P. S. nie złożył odpowiedzi na pozew, nie złożył również wyjaśnień ustnie lub na piśmie.

Wyrokiem zaocznym z dnia 15 września 2017 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie:

- Zasądził od pozwanego P. S. na rzecz powoda (...) Bank S.A. w W. kwotę 78964,18 zł
- Oddalił powództwo w pozostałym zakresie
- Zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3958,58 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania
- Nadał wyrokowi w punkcie I i III rygor natychmiastowej wykonalności

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 21 lipca 2014 r. pomiędzy (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. a pozwanym P. S. została zawarta umowa kredytu nr (...). Bank udzielił pozwanemu kredytu w wysokości 100000,00 zł. W związku z zawarciem umowy pozwany został zobowiązany do poniesienia kosztów ubezpieczenia na wypadek zgonu, całkowitej niezdolności do pracy lub hospitalizacji w wyniku (...) Banku S.A.- Pakiet Życie na okres pierwszych 12 miesięcy trwania umowy w kwocie 18613,37 złotych, ubezpieczenia na wypadek utraty stałych źródeł dochodów lub inwalidztwa lub niezdolności do wykonywania czynności życia codziennego (...) Bank S.A. –Pakiet Utraty Pracy lub dochodów na okres pierwszych 36 miesięcy w kwocie 17254, 84 złotych, ubezpieczenia na wypadek zgonu, zgonu w wyniku NW, zgonu w wyniku wypadku komunikacyjnego, trwałego inwalidztwa w wyniku NW, całkowitej niezdolności do pracy w wyniku NW albo hospitalizacji w wyniku (...) Banku S.A.- Pakiet NW na okres pierwszych 36 miesięcy w kwocie 16396,00 złotych oraz kosztów prowizji w kwocie 3888,19 zł. Kredytobiorca miał możliwość zaciągnięcia dodatkowego kredytu na sfinansowanie powyższych kosztów. Kwota udzielonego pozwanemu kredytu (w tym na sfinansowanie w/w kosztów) wyniosła 156152,40 zł. Pozwany zobowiązał się spłacić kredyt w 84 ratach miesięcznych.

Strony przewidziały w umowie, że za okres opóźnienia w spłacie raty, Bank nalicza odsetki od zadłużenia przeterminowanego w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP.

Pismem z dnia 05 grudnia 2016 r. powód wypowiedział pozwanemu umowę kredytu. W dniu 14 lutego 2017 r. Bank wystawił wyciąg z ksiąg banku w którym stwierdził, że zadłużenie pozwanego z tytułu kredytu wynosi 124916,61 zł tytułem należności głównej, 5579,00 zł tytułem odsetek umownych za okres korzystania z kapitału w wysokości 8,87 % od dnia 22.08.2016 r. do 31.01.2017 r., 716,23 zł tytułem odsetek za opóźnienie w wysokości 10 % za okres od dnia 22 sierpnia 2016 r. do dnia 14 lutego 2017 r., 16,55 zł tytułem opłat i prowizji.

W świetle poczynionych w sprawie ustaleń sąd uznał, że roszczenie powoda zasługiwało na uwzględnienie w części. Odpowiedzialność pozwanego względem powoda wynikała z art. 3 ust. 1. ustawy o kredycie konsumenckim, z dnia 12 maja 2011 r., na podstawie którego przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę o kredyt w wysokości nie większej niż 255550,00 zł albo równowartość tej kwoty w walucie innej niż waluta polska, który kredytodawca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi.

Roszczenie powoda zasługiwało na uwzględnienie co do kwoty 72652,40 zł tytułem należności głównej, wraz z odsetkami i kosztami, z tytułu udzielonego kredytu w wysokości 100000,00 złotych. Należność ta została wykazana przedłożoną umową, rozliczeniem kredytu i wyciągiem z ksiąg banku, których wiarygodność w omawianym zakresie nie budziła wątpliwości.

Zastrzeżenia Sądu Okręgowego natomiast wzbudziło obciążenie pozwanego opłatami ubezpieczeniowymi. Sąd uznał, że powód, w zakresie opłat za ochronę ubezpieczeniową (w kwocie 52264,21 zł), nie przedłożył jakichkolwiek dokumentów na dowód, że pozwany objęty został tą ochroną i że składka z tytułu ochrony ubezpieczeniowej została przekazana ubezpieczycielowi. Dowodów na tę okoliczność nie stanowiły wydruki zatytułowane „potwierdzenie złożenia dyspozycji przelewu”, które wygenerowane zostały w dniu 21.07.2017 r., nie zostały opatrzone żadnym podpisem czy też pieczęcią, i które dotyczą przelewu z rachunku pozwanego P. S. na własne tj. powoda konto. Zdaniem Sądu nie miały one żadnej mocy dowodowej, a w szczególności nie wykazały, że pozwany został objęty ochroną ubezpieczeniową i że składka z tego tytułu została opłacona. Co najwyżej świadczyć one mogą, że kwota udzielonego kredytu dodatkowego wróciła na rachunek powoda. W konsekwencji powód w ocenie Sądu nie wykazał zasadności obciążenia pozwanego kwotą stanowiącą równowartość składki ubezpieczeniowej.

Ponadto Sąd I instancji wskazał, że nałożenie na pozwanego obowiązku zapłaty składki za objęcie ubezpieczeniem na okres pierwszych 12 lub 36 miesięcy trwania umowy w wysokości przekraczającej 52 % kwoty, którą pozwany otrzymał tytułem kredytu i powiązanie tego z udzieleniem kredytu dodatkowego – jest niezgodne z zasadami współżycia społecznego. Zgodnie z art. 58 § 2 i 3 nieważna jest czynność prawna (część czynności prawnej) sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Pozwany obciążony został opłatami ubezpieczeniowymi związanymi ze stosunkowo krótkim (12 i 36 m-cy) okresem ubezpieczenia w stosunku do trwania umowy i wysokości składek ubezpieczeniowych. Zdarzenia ubezpieczeniowe (zgon, całkowita niezdolność do pracy lub hospitalizacja w wyniku NW (pierwsza składka), utrata stałych źródeł dochodów lub inwalidztwo lub niezdolność do wykonywania czynności życia codziennego (druga składka), zgon, zgon w wyniku NW, zgon w wyniku wypadku komunikacyjnego, trwałe inwalidztwo w wyniku NW, całkowita niezdolność do pracy w wyniku NW albo hospitalizacja w wyniku NW (trzecia składka), od których miał być pozwany ubezpieczony, w znacznej części się pokrywają. Opłaty ubezpieczeniowe przewyższają 52 % otrzymanego przez pozwanego świadczenia głównego. Żądanie tak wysokiego świadczenia z tytułu opłat za ochronę ubezpieczeniową, w stosunku do głównego świadczenia, uznać należy za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, jako prowadzące do nadmiernego, nieuzasadnionego i nieadekwatnego obciążenia pozwanego. Podniósł, że w tym zakresie umowę z dnia 21 lipca 2014 r. należałoby uznać za nieważną.

Na koniec Sąd Okręgowy nadmienił, że zgodnie z art. 5 k.c., nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Powiązanie kredytu udzielonego pozwanemu z tak wysokimi składkami ubezpieczeniowymi (niezależnie od tego że ich uiszczenie i w ogóle objęcie pozwanego ochroną ubezpieczeniową nie zostało wykazane) i dochodzenie roszczenia w takim stopniu zwielokrotniającego obciążenie pozwanego nie zasługuje na ochronę. Powód konstruując umowę kredytu w powiązaniu z obciążeniem kredytobiorcy składkami ubezpieczeniowymi przewyższającymi 52 % udzielonego kredytu próbuje bowiem przerzucić na kredytobiorcę ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy należność główną pomniejszył o opłatę za ochronę ubezpieczeniową (124916,61 zł - 52264,21 zł), co dało w konsekwencji kwotę 72.652,40 zł. Z tego względu zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 78.964,18 zł, na którą składają się:

- należność główna w kwocie 72652,40 zł
- 5579,00 zł tytułem odsetek umownych za okres korzystania z kapitału w wysokości 8,87%
- odsetki za opóźnienie w kwocie 716,23 zł;
- 16,55 zł tytułem opłat i prowizji

i oddalił powództwo w pozostałej części.

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia wskazał umowę łączącą strony i art. 69 ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. W pkt III wyroku orzekł o kosztach procesu na podstawie art. 100 k.p.c., zgodnie z którym razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Powód wygrał sprawę w 60,17 %, a poniósł koszty postępowania w kwocie 6579 zł (tj. opłatę sądową od pozwu – 6562 zł, opłatę skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł) Z tych przyczyn Sąd przyznał powodowi kwotę 3958,58 zł (60,17 % z kwoty 6579 zł).

Stosownie do treści art. 333 § 1 pkt 3 k.p.c., Sąd z urzędu nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności.

Apelację od powyższego orzeczenia złożył powód zaskarżając wyrok zaoczny Sądu Okręgowego w Olsztynie I Wydział Cywilny z dnia 15 września 2017 roku, sygn. akt IC 159/17 w części, tj. w zakresie pkt II (na podstawie którego oddalono powództwo w pozostałej części) oraz pkt III (na podstawie którego zasądzone zostały koszty postępowania).

Wyrokowi zarzucił:

1. naruszenie przepisu postępowania, tj. art. 233 §1 k.p.c. i art. 232 k.p.c., co miało istotny wpływ na wynik sprawy poprzez dowolne uznanie przez Sąd, że powód nie wykazał wysokości roszczenia - w zakresie opłat za ochronę ubezpieczeniową, podczas, gdy przedstawione przez powoda dowody w postaci umowy, wyciągu z ksiąg rachunkowych banku, potwierdzenia objęcia ochroną ubezpieczeniową i przekazania składek ubezpieczeniowych - oraz fakt, że pozwany nie przedstawił jakiegokolwiek dowodu podważającego wiarygodność powyższych dokumentów, powinny prowadzić do wniosku, że powód w kontradictoryjnym procesie wykazał wysokość dochodzonych roszczeń, w tym w szczególności objęcie pozwanego ochroną ubezpieczeniową;

2. naruszenie prawa materialnego, to jest art. 5 k.c. oraz art. 58 k.c.

- poprzez wadliwe zastosowanie art. 5 k.c. polegające na uznaniu, iż żądanie opłaty za ochronę ubezpieczeniową w łącznej wysokości 52264,21 zł sprzeczne było z zasadami współżycia społecznego, podczas gdy roszczenie powoda znajdowało nie tylko solidne umocowanie w prawie, ale przede wszystkim w podstawowej zasadzie konstytucyjnej - zasadzie demokratycznego państwa prawa, i tym samym uznanie nieważności umowy w tej części, podczas gdy pozwany otrzymał w zamian za świadczenie w postaci składek ubezpieczeniowych - świadczenie ekwiwalentne w postaci ochrony.

Z uwagi na powyższe wniósł o: zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie kwoty 131228,39 zł wraz z kosztami procesu w kwocie 6579 zł, oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego.

Wniósł również o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z załączonych do apelacji dokumentów:

- Deklaracji Z. na podstawie Umowy grupowego ubezpieczenia na wypadek zgonu, zgonu w wyniku Wypadku Komunikacyjnego, Trwałego inwalidztwa w wyniku NW, Całkowitej niezdolności do pracy w wyniku NW albo Hospitalizacji w wyniku NW klientów (...) Bank S.A.,
- Deklaracji Z. na podstawie Umowy grupowego ubezpieczenia na wypadek Z., całkowitej niezdolności do pracy lub Hospitalizacji w wyniku NW klientów (...) Bank S.A.,
- Deklaracji Z. na podstawie Umowy grupowego ubezpieczenia na wypadek U. stałych źródeł dochodów lub Inwalidztwa lub Niezdolności do wykonywania czynności życia codziennego klientów (...) Bank S.A.
- Pakiet U. Pracy lub Dochodów,
- Karty informacyjnej kredytobiorcy,
- Potwierdzenia ochrony ubezpieczeniowej wystawione przez ubezpieczyciela(...) z siedzibą we W. z dnia 25.07.2017 r. (trzy dokumenty),

na okoliczność objęcia pozwanego ochroną ubezpieczeniową, warunków tej ochrony, zasadności żądania składki ubezpieczeniowej, dobrowolności objęcia ochroną.

Konieczność powołania ww. dowodów na etapie postępowania apelacyjnego uzasadniał koniecznością ochrony praw powoda w kontekście podniesionych w uzasadnieniu wyroku Sadu I instancji zarzutów dotyczących niewykazania przez powoda objęcia pozwanego ochroną ubezpieczeniową.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

apelacja okazała się zasadna i doprowadziła do uwzględnienia powództwa w całości.

Na wstępie rozważań należy przypomnieć, że w niniejszej sprawie zaskarżony wyrok był wyrokiem zaocznym. Zgodnie zaś z art. 339 § 2 kpc w tym wypadku bierze się za prawdziwe twierdzenia o okolicznościach faktycznych przytoczonych w pozwie lub pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed rozprawą, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa. W wyroku z dnia 15 września 2017 r. Sąd Okręgowy częściowo, tj. w zakresie opłat ubezpieczeniowych, oddalił powództwo w pierwszej kolejności uznając, że roszczenie powoda nie zostało udowodnione. W świetle ww. przepisu, gdy prawidłowo zawiadomiony pozwany nie stawiał się na rozprawę ani nie złożył odpowiedzi na pozew, należało przyjąć za prawdziwe twierdzenia powoda o objęciu pozwanego ochroną ubezpieczeniową i przekazaniu składek na rzecz ubezpieczyciela w deklarowanej wysokości. Przyjmując jednak, że przedstawione dowody mogły budzić pewne wątpliwości, to dołączone do apelacji dowody w postaci trzech deklaracji zgody, pakiet utraty pracy lub dochodów, karty informacyjnej kredytobiorcy i potwierdzenia ochrony ubezpieczeniowej wystawione przez ubezpieczyciela(...) z siedzibą we W. z dnia 25.07.2017 r. te wątpliwości rozwiewają. Należy więc stwierdzić, że powód sprostał ciężarowi wynikającemu z art. 232 kpc i przedstawił dowody dla stwierdzenia faktów z których wywodził skutki prawne.

Oddalając częściowo powództwo Sąd I instancji uzasadnił także sprzecznością części umowy dotyczącej składek ubezpieczeniowych z zasadami współzycia społecznego, wskazując zarówno na treść art. 58 § 2 i 3 kc, jak i na art. 5 kc. Wskazywał przy tym na krótki okres ochrony ubezpieczeniowej, pokrywaniem się zakresów ubezpieczeń, a w szczególności bardzo dużą wysokość składek w porównaniu do otrzymanej kwoty kredytu. Rozważania te nie mogą jednak abstrahować od bezczynności pozwanego w toku całego postępowania w obu instancjach. Przed Sądem Okręgowym pozwany nie zdecydował się skorzystać z możliwości przedstawienia swego stanowiska, pomimo dwóch terminów i prawidłowych zawiadomień. Podobnie nie chciał przedstawić swego stanowiska przed Sądem Apelacyjnym. Postawa pozwanego skłania więc do przyjęcia hipotezy, że z góry zakładał on możliwość braku spłaty zaciągniętego kredytu, a tym samym naruszenia słuszných interesów drugiej strony czynności prawnej – banku, a w każdym razie, że zupełnie nie kwestionuje roszczenia powoda uznając je za słuszne w okolicznościach sprawy.

Pozwany bowiem nie spłacił także większej części kwoty, którą bezpośrednio otrzymał. Roszczenie powoda składało się przecież nie tylko z kwot przekazanych ubezpieczycielowi. Jeżeli więc strona umowy sama narusza reguły etycznego i uczciwego postępowania, to jednocześnie nie zasługuje na uzyskanie szczególnej ochrony wynikającej z dobrodziejstwa zastosowania klauzuli generalnej pozwalającej uniknąć odpowiedzialności. Oczywiście jest też, że wysokość składek ubezpieczeniowych zależy w pierwszej kolejności od wysokości ryzyka jakie ponosi ubezpieczyciel. Należy również uznać, że pozwany w niniejszej sprawie otrzymał ekwiwalentne świadczenie w postaci ochrony ubezpieczeniowej.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku zgodnie z art. 386 § 1 kpc.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu określoną w art. 98 kpc zasądzając od przegrywającego pozwanego na rzecz powoda poniesioną przez niego opłatę od apelacji.

(...)